

ECOTURISMUL - ELEMENT AL DEZVOLTĂRII DURABILE A COMUNITĂȚILOR LOCALE RURALE ROMÂNEȘTI

(The Ecotourism - Element of the Sustainable Development of the Local Rural Communities in Romania)

Conf. univ. dr. Puiu Nistoreanu
Academia de Studii Economice din București
puiu.nistoreanu@com.ase.ro

Rezumat

Comunitățile locale rurale din România au fost afectate de evoluția istoriei din ultimele decenii. Acestea li s-au adăugat anii economiei centralizate și mai apoi tranziția spre economia de piață. Toate acestea au făcut ca locuitorii satului să se afle între tentațiile/forțările plecării către localitățile urbane, în multe cazuri aceasta conducând la fenomene de dezrădăcinare. Ultimii cinsprezece ani au repus satul în centrul multora dintre preocupările politicienilor, teoreticienilor și practicienilor. Europa lărgită ridică, de asemenea, probleme și semne de întrebare pentru dezvoltarea economico-socială a colectivităților locale din mediul rural românesc. Aceste incertitudini vin într-o perioadă în care suntem din ce în ce mai convingși de necesitatea dezvoltării durabile, a perpetuării dezvoltării economice responsabile, care să asigure satisfacerea nevoii societății fără a pune în pericol generațiile viitoare. Celor prezentate li se alătură o tendință tot mai accentuată a lumii civilizate de a conviețui în bune condiții cu mediul înconjurător, de a petrece mai mult timp în natură, de a fi mai aproape de tot ceea ce este curat, viu și liniștit. Numărul celor ce solicită vacanțe în natură, în mediul rural, este în creștere pe întreg globul. Turismul soft, la țară sau în plină natură, este tot mai dorit de orășenii cu mulți bani, dar stresați, dornici de întoarcere la natură, la viața din cadrul comunităților rurale. Toate aceste forme de turism sunt numite ecoturism, iar dezvoltarea lor în România este doar la început. Aceste activități sunt un important aport la dezvoltarea economică a zonelor rurale, care se va răsfrânge asupra evoluției lor viitoare. O cercetare multidisciplinară a problematicii, combină obiectivele economice, sociale și de dezvoltare durabilă a comunităților rurale românești.

Cuvinte cheie

- Paradigmă;
- Ecoturism;
- Comunitate locală;
- Dezvoltare durabilă;
- Integritate europeană.

Abstract

The local rural communities of Romania have been affected by the evolution of the history in the last decades. To these there have been added the years of centralised economy and afterwards the transition towards the market economy. All of these have put the inhabitants of the villages between the temptations/obligations of leaving for the urban settlements, in many cases this leads to the phenomenon of uprooting. The last fifteen years have put the village back in the centre of many of the politicians, theorists and practitioners preoccupations. The enlarged Europe also rises problems and question marks in regards to the economic and social development of the local communities in the Romanian rural environment. These uncertainties appear in a period in which we are more and more convinced of the necessity of the sustainable development, of the perpetuation of the responsible economic development, which would insure the satisfaction of society's needs without endangering the future generations. Those presented are accompanied by a more and more accentuated tendency of the civilised world of living in good terms with the environment, of spending more time in nature, of being closer to all which is clean, alive and quiet. The number of those that ask for holidays in nature, in the rural environment is growing all over the globe. The soft tourism, in the countryside or in the middle of nature is more and more desired by the rich, but stressed people eager to return to the nature, to the life of the rural communities. All these forms of tourism are called ecotourism, and their development in Romania is only beginning. These activities play an important part in the economic development of the rural areas, which will further reflect upon their future evolution. A multidisciplinary research of this problem, combines economic, social objectives and those sustainable development of the Romanian rural communities.

Keywords

- Paradigm;
- Ecotourism;
- Local community;
- Sustainable development;
- European integration.

1. Evoluția conceptului de dezvoltare durabilă

Conceptul de dezvoltare durabilă se referă la o formă de creștere economică ce satisface nevoile societății - în termeni de bunăstare, pe termen scurt, mediu și mai ales lung. El se fundamentează pe considerentul că dezvoltarea trebuie să vină în întâmpinarea nevoilor prezente fără să pună în pericol pe cele ale generațiilor viitoare. În termeni practici, acest lucru înseamnă crearea condițiilor pentru dezvoltarea economică pe termen lung, în același timp protejând mediul înconjurător. **Summit-ul de la Copenhaga** (martie 1995) a accentuat nevoia de combatere a excluderii sociale și a protecției sănătății publice. **Tratatul de la Amsterdam** a făcut o referire specială la dezvoltarea durabilă. Totuși, abia la **Consiliul European de la Goteborg**, din iunie 2001, a fost convenită o strategie pentru dezvoltarea durabilă, care oferă o a treia dimensiune, de mediu, strategiei de la Lisabona și stabilește o nouă abordare a politicilor. Strategia se bazează pe principiul că efectele economice, sociale și asupra mediului ale politicilor trebuie examinate într-o manieră coordonată și luate în considerare în procesul de luare a deciziilor. Consiliul European a identificat un număr de obiective și măsuri în cele patru domenii prioritare ale viitoarei politici de dezvoltare a Uniunii: *Combaterea modificării climei; Asigurarea dezvoltării durabile; Sănătatea publică; Administrarea mai responsabilă a resurselor naturale.* **Consiliul European de la Laeken**, din decembrie 2001, a salutat crearea Autorității Alimentare Europene, a Agenției Europene pentru Securitatea Aeriană și a Agenției Europene pentru Siguranță Maritimă. **Consiliul European de la Barcelona**, din martie 2002, a afirmat că în primăvara anului 2003 va fi

revizuită strategia de dezvoltare durabilă, cu accentul pe punerea în practică a rezultatelor Summit-ului mondial pe tema dezvoltării durabile.

2. Valori rurale

Zonele rurale sunt bogate în diversitatea lor ecologică și culturală. Dimensiunea și complexitatea comunităților rurale fac dificilă generalizarea în ceea ce privește problemele sau valorile, chiar dacă există unele caracteristici comune. Pentru mult timp în existența lor, comunitățile rurale s-au bazat pe abundența resurselor naturale. Dar, în secolul XX, marile schimbări tehnologice, politice și economice au adus o profundă transformare în agricultură, și în alte resurse industriale reînnoibile, fapt ce a condus comunitățile rurale la dependență față de acestea. În ciuda acestor schimbări, există încă destul de multe motive de optimism. Reziliența și auto-determinarea sunt două particularități care caracterizează multe comunități rurale. Pentru zonele rurale, ritmul rapid al schimbării a adus cu el nu numai provocări, ci în egală măsură și ocazii favorabile. În unele direcții, dezvoltarea durabilă ajută să se realizeze schimbarea care este inevitabilă, și să o facă într-un mod economic, responsabil din punct de vedere al mediului înconjurător, și echitabil din punct de vedere social. Comunitățile cu cel mai mare succes luptă să folosească valorile și abilitățile locale simultan cu adaptarea și adoptarea noilor idei și tehnologii în plan local.

3. Valori rurale - dezvoltarea comunitară și turismul

Odată cu schimbările din agricultură, comunitățile rurale încearcă să se organizeze cât mai bine pe plan local. Dezvoltarea comunității permite

rezidenților să extindă infrastructura, cum ar fi gospodăria comunală, locuințele pentru populație, facilități pentru comunitate și să diversifice baza lor economică fără să submineze valorile rurale. Turismul, dar mai ales ecoturismul, oferă instrumentele și resursele necesare pentru a ajuta comunitățile rurale să-și continue propria traiectorie a dezvoltării durabile.

Ecoturismul este o formă de turism în care principala motivație a turistului este observarea și aprecierea naturii și a tradițiilor locale legate de natură și care trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- conservarea și protejarea naturii;
- folosirea resurselor umane locale;
- caracter educativ, respect pentru natură – conștientizarea turiștilor și a comunităților locale;
- impactul negativ minim asupra mediului natural și socio-cultural (definiția consacrată a *Organizației Mondiale a Turismului*).

Potrivit lui "The Ecotourism Society" - una din cele mai prestigioase organizații care se ocupă de

ecoturism -, acesta poate fi definit astfel: "acea călătorie responsabilă spre o zonă naturală care contribuie atât la conservarea patrimoniului natural cât și la bunăstarea populației locale".

O altă definiție spune că ecoturismul este: "vizitarea unei zone relativ neafectate de activitățile umane, cu un impact redus asupra mediului, care are o importantă componentă educațională și care oferă un beneficiu economic direct economiei și populației locale". În mod normal, el este asociat cu "turismul de aventură", "turismul de natură", "turismul rural" și cu "agroturismul". Este important să reținem

însă că nici una din formele menționate mai sus nu este în mod necesar o formă de ecoturism, ci numai atunci când îndeplinește condițiile menționate în definiția ecoturismului.

Prin **turism rural** și **agroturism** (mai cunoscute la noi) se înțelege petrecerea unui sejur în cadrul unei comunități locale rurale, respectiv într-o gospodărie agricolă. Turistul poate fi implicat mai mult sau mai puțin în activitățile tradiționale ale respectivei zone sau gospodării. Astfel, el poate participa la recoltarea strugurilor, la mulsul oilor sau la culesul merelor. Adevăratul agroturism se desfășoară în gospodării care se apropie cât mai mult de arhitectura și modul tradițional de viață din zonă.

Turismul de aventură presupune, de cele mai multe ori, vizitarea unei regiuni aproape neafectate de impactul uman, efectuarea unui efort fizic relativ mare și asumarea unor riscuri mai mari. Din această categorie pot face parte: schiul extrem, alpinismul, parcurgerea canioanelor sau cheilor, coborârea pe ape repezi etc. Nici această formă nu poate fi considerată nepărat o formă de ecoturism ci numai dacă îndeplinește condițiile acestuia.

Turismul de natură presupune realizarea unei călătorii cu scopul de a observa anumite specii de animale sau plante în mediul lor natural.

4. Principiile ecoturismului

Aceste principii au la bază două modele internaționale: Nature and Ecotourism Accreditation (Program dezvoltat de către Asociația de Ecoturism din Australia) și Nature's Best (Sistemul de acreditare promovat de către Asociația de Ecoturism din Suedia). În perspectivă

aceste principii trebuie să fie puse în practică atât de cei ce dezvoltă produse ecoturistice, cât și de cei ce planifică dezvoltarea unei zone pe bază de ecoturism.

Focalizare pe zone naturale.

Ecoturismul se axează pe experiența directă și personală în natură, se desfășoară în cadrul naturii și se bazează pe utilizarea ei, respectiv a caracteristicilor geomorfologice, biologice, fizice și culturale ale acesteia. Prin urmare accentul pe zona naturală este esențial în planificarea, dezvoltarea și managementul ecoturismului.

Interpretarea produsului

ecoturistic. Ecoturismul oferă posibilități de experiențe în natură ce duc la o mai bună înțelegere, apreciere și bucuria de a descoperi, ocroti natura și cultura tradițională locală, atât pentru vizitatori, cât și pentru comunitatea locală. Produsele de ecoturism atrag acei turiști ce doresc să intre în interacțiune cu mediul natural și, în grade variate, doresc lărgirea nivelului de cunoaștere, înțelegere, apreciere și plăcere. Nivelul și tipul interpretării se planifică, se proiectează și se oferă în așa fel încât să vină în întâmpinarea intereselor, nevoilor și așteptărilor clientului, cu includerea unei game largi de posibilități de interpretare atât personală, cât și non-personală.

Principiul durabilității din

perspectiva protejării mediului natural. Activitățile de ecoturism și planificarea lor trebuie să ofere cele mai bune practici de turism și planificare din punct de vedere al conservării naturii și dezvoltării durabile. Activitatea de turism trebuie să fie planificată și derulată astfel încât să reducă impactul produs asupra naturii. Produsul ecoturistic se desfășoară, și este condus, astfel încât să conserve și să pună în valoare mediul natural și cultural în

care se desfășoară, prin recunoașterea și aplicarea practicilor caracteristice turismului durabil.

Contribuție la conservarea naturii.

Ecoturismul contribuie în mod pozitiv la conservarea ariilor naturale. Ecoturismul implică participarea la conservarea ariilor naturale vizitate, oferind modalități constructive pentru bunul management și conservarea acestor arii naturale (ex: oferirea ajutorului financiar în acțiunile de reabilitare a ariilor naturale, strângerea deșeurilor lăsate de unii „turiști” sau contribuția către organizațiile de conservare).

Gradul de satisfacere a turiștilor.

Ecoturismul răspunde așteptărilor turiștilor. În dezvoltarea produselor ecoturistice trebuie avut în vedere faptul că, în general, potențialii turiști din acest domeniu au un nivel ridicat de educație și de așteptări. Astfel, gradul de satisfacere legat de produsul ecoturistic este esențial, experiența oferită îndeplinind sau chiar depășind gradul de așteptare al turiștilor.

Marketing corect. Se urmărește

realizarea unui marketing corect, ce duce la așteptări realiste. Marketingul pentru ecoturism oferă clienților informații complete și responsabile care conduc la creșterea respectului pentru mediul natural și cultural al zonelor vizitate și a gradului de satisfacere a turiștilor.

5. Integrarea României în Uniunea Europeană, dezvoltarea durabilă, ecoturismul și comunitățile locale rurale

Integrarea României în Uniunea Europeană creează posibilitatea dezvoltării laturii ecoturistice a producției turistice românești, care, prin specificul său, are posibilitatea pătrunderii pe piața comunitară. Aceasta oferă o șansă de supraviețuire întreprinderilor mici și mijlocii din industria ospitalității, precum și de relansare a

activităților economice din cadrul colectivităților locale rurale. Orientarea acestora spre produsul ecoturistic, respectiv către activități de agroturism și turism rural, care să valorifice atât peisajul natural, cât și tradițiile românești constituie o posibilitate de redimensionare și re poziționare a ofertei turistice românești.

Toate acestea pot sprijini dezvoltarea durabilă a comunităților locale din zonele rurale. În acest moment acestea se află în fața unui larg spectru de tehnologii și activități productive, care aduc cu sine și provocări deosebite. Pentru a face față cu succes cerințelor exigentizate de procesul integrării europene –, comunitățile locale rurale sunt chemate să:

- alinieze tehnologiile și activitățile atât cu cerințele afacerilor cât și cu cele ale dezvoltării durabile;
- formeze și să mențină personalul implicat în activități de producție și prestări servicii la un înalt nivel de pregătire;
- implementeze rapid soluții specifice în spiritul dezvoltării durabile.

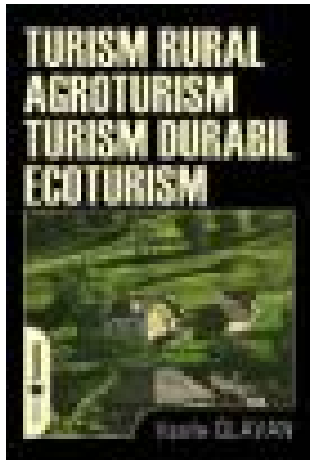
6. Contribuția ecoturismului la dezvoltarea durabilă a comunităților locale rurale românești

În contextul integrării europene, contribuția ecoturismului va fi mai ales de natură economică cu efecte economico-sociale deosebite. Paradigmele ecoturismului - noua filozofie existențială a colectivităților locale-gazdă și a turiștilor sosiți în aceste zone –, va constitui punctul de plecare pentru generarea a noi moduri de abordare a acestor activități, atât prin prisma dezvoltării economice (apariția de noi locuri de muncă și noi meserii, renașterea meșteșugurilor, valorificarea superioară a materiilor prime existente, etc.), dar și a dezvoltării durabile (grija față de mediul înconjurător, prezervarea resurselor și a tradițiilor, ș.a). Descifrarea acestora va ajuta la elaborarea de modele existențiale, la schimbarea de mentalități și la punerea bazelor unei evoluții ascendente a zonelor rurale.

În România există la ora actuală preocupări importante pentru dezvoltare durabilă, turism și ecoturism, din partea: unui număr de *prestatori* (proprietari de pensiuni turistice, custozii de monumente ale naturii, administrația parcurilor naționale și naturale, proprietarii de herghelii, artizani și artiști populari, etc.) – distribuiți aleator, în funcție de dimensiunile fluxurilor turistice; *asociații locale* (ex. Asociația Comunitară de Turism Agapia, Fundația Baltagul Câmpulung Moldovenesc), *regionale și naționale* (ex. Asociația Română de Ecoturism, Asociația Națională de Turism Rural Ecologic și Cultural, ș.a.).

Apreciem că în momentul actual colectivitățile locale rurale românești nu dezvoltă suficient activitățile ecoturistice; excepția este constituită de zonele cu un valoros potențial turistic, unde se practică cu precădere, turismul rural și

agroturismul. În acest sens considerăm că experiența europeană ne poate fi de un real folos.

Paradigmele ecoturismului, european și mondial, trebuie să fie utilizate ca exemplu și ca factor de

dezvoltare durabilă a comunităților locale rurale din țara noastră. În același timp modelele socio-economice europene de dezvoltare durabilă a comunităților locale rurale pot fi aplicate și în țara noastră, în contextul aderării și integrării în UE. Din acest punct de vedere considerăm că poate fi utilizată cu succes experiența existentă în țări, precum Austria, Franța, Germania, Italia, Portugalia și Marea Britanie. În aceste țări pe lângă practicarea acestor activități există asociații de profil ale prestatorilor, preocupări la nivelul instituțiilor de formare profesională, cercetare și învățământ – inclusiv superior (master și doctorat), al celor din administrație și a însăși comunităților locale. Cele mai dezvoltate colectivități locale practicante de ecoturism sunt însă în America de Nord, Sud și Australia. Experiența europeană este comparabilă, iar organizarea colectivităților rurale mai performantă.

Bibliografie

1. <http://www.eco-label-tourism.com> - The European Eco-label for tourist accomodation service
2. <http://www.ecotourism.org.au> - Ecotourism Australia.
3. <http://www.cevennes-ecotourisme.com> - Association Cévennes Ecotourisme
4. <http://www.ecotourism.org> - The International Ecotourism Society (TIES)
5. <http://www.planeta.com>- Planeta.com : Global journal of practical ecotourism
6. <http://www.gdrc.org/uem/eco-tour/eco-tour.html> - dezvoltare durabilă, turism, etc
7. <http://www.ivt-rj.net/caderno/antiores/> - revistă virtuală trimestrială de turism și ecoturism dezvoltare comunitara, Rio de Janeiro, ISSN 1677-6976
8. <http://www.cambridge.org/uk>
9. <http://www.source.asso.fr>
10. <http://www.eurogites.com>
11. <http://www.cofrat.com>